T084 TKL 2 (26) 1509 Luận Đại Trí Độ-Giải Thích Phẩm 9-Tập Tán P1

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 353

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ QUYEÅN 42

GIAÛI THÍCH PHAÅM CHÍN: TAÄP TAÙN Phaàn 1

KINH: Baáy giôø, Tueä maïng Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch Ñöùc Theá Toân! Con bieát khoâng naém ñöôïc Boà-taùt aáy tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, thì seõ vì ai noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Baïch Ñöùc Theá Toân! Con khoâng bieát khoâng naém ñöôïc heát thaûy phaùp hoaëc taäp hoaëc taùn, neáu con vì Boà-taùt laäp danh töï noùi laø Boà-taùt, thì con seõ coù hoái haän. Baïch Theá Toân! Danh töï aáy chaúng truï, cuõng chaúng khoâng truï. Vì côù sao? Vì danh töï aáy khoâng coù gì, theá neân danh töï aáy chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Baïch Ñöùc Theá Toân! Con ñoái vôùi Boà-taùt ma-ha-taùt vaø ñoái vôùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñeàu khoâng bieát khoâng naém ñöôïc, laøm sao khieán con ñem phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät töông öng giaùo giôùi giaùo thoï cho caùc Boà-taùt ma-ha-taùt? Baïch Theá Toân! Con ñoái vôùi caùc phaùp hoaëc taêng hoaëc giaûm coøn khoâng bieát khoâng naém ñöôïc, neáu con ñem caùc phaùp giaùo giôùi giaùo thoï cho caùc Boà-taùt ma-ha-taùt, thôøi con seõ coù hoái haän v.v... ND) Baïch Theá Toân! Con chaúng naém ñöôïc saéc hoaëc taäp hoaëc taùn, cho ñeán thöùc hoaëc taäp hoaëc taùn; neáu khoâng theå naém ñöôïc, laøm sao seõ laäp danh töï? Baïch Theá Toân! Vì nhaân duyeân ñoù, danh töï aáy chaúng truï, cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Vì côù sao? Vì danh töï aáy khoâng coù gì. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc maét hoaëc taäp hoaëc taùn, cho ñeán yù hoaëc taäp hoaëc taùn; neáu khoâng theå naém ñöôïc, laøm sao seõ laäp danh töï goïi laø Boà-taùt? Baïch Theá Toân! Danh töï maét cho ñeán danh töï yù, chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Vì côù sao? Vì danh töï aáy khoâng coù gì. Theá

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 354

neân danh töï aáy chaúng truï, chaúng phaûi chaúng truï. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc saéc hoaëc taäp hoaëc taùn, cho ñeán phaùp hoaëc taäp hoaëc taùn, laøm sao seõ laäp danh töï goïi laø Boà-taùt? Baïch Theá Toân! Danh töï saéc cho ñeán danh töï phaùp aáy, chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Vì côù sao? Vì danh töï aáy khoâng coù gì. Theá neân danh töï aáy chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Nhaõn thöùc cho ñeán yù thöùc; nhaõn xuùc cho ñeán yù xuùc; nhaõn xuùc laøm nhaân duyeân sinh thoï cho ñeán yù xuùc laøm nhaân duyeân sinh thoï cuõng nhö vaäy. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc voâ minh hoaëc taäp hoaëc taùn, cho ñeán khoâng naém ñöôïc giaø cheát hoaëc taäp hoaëc taùn. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc voâ minh taän hoaëc taäp hoaëc taùn, cho ñeán khoâng naém ñöôïc giaø cheát taän hoaëc taäp hoaëc taùn. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc daâm, noä, si hoaëc taäp hoaëc taùn; caùc taø kieán hoaëc taäp hoaëc taùn, ñeàu cuõng nhö vaäy. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc Saùu Ba-la-maät hoaëc taäp hoaëc taùn; Boán nieäm xöù hoaëc taäp hoaëc taùn; cho ñeán Taùm Thaùnh ñaïo phaàn hoaëc taäp hoaëc taùn; khoâng, voâ töôùng, voâ taùc hoaëc taäp hoaëc taùn; Boán thieàn, Boán taâm voâ löôïng, Boán ñònh voâ saéc hoaëc taäp hoaëc taùn; nieäm Phaät, nieäm Phaùp, nieäm Taêng, nieäm Giôùi, nieäm Boá thí, nieäm Trôøi, nieäm laønh, nieäm hôi thôû ra vaøo, nieäm Thaân, nieäm Cheát hoaëc taäp hoaëc taùn. Con cuõng khoâng naém ñöôïc Möôøi löïc cuûa Phaät cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung hoaëc taäp hoaëc taùn. Baïch Theá Toân! Con neáu khoâng naém ñöôïc saùu Ba-la-maät cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung hoaëc taäp hoaëc taùn, thì laøm sao ñeå laäp danh töï goïi laø Boà-taùt? Baïch Theá Toân! Danh töï aáy chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Vì côù sao? Vì danh töï aáy khoâng coù gì. Theá neân danh töï aáy chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc naêm uaån nhö moäng hoaëc taäp hoaëc taùn; con khoâng naém ñöôïc naêm uaån nhö tieáng vang, nhö boùng, nhö raùng naéng, nhö huyeãn hoùa hoaëc taäp hoaëc taùn, cuõng noùi nhö treân. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc xa lìa hoaëc taäp hoaëc taùn; con khoâng naém ñöôïc tòch dieät, baát sinh baát dieät, khoâng hieån thò, khoâng nhô khoâng saïch hoaëc taäp hoaëc taùn. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá, phaùp töôùng, phaùp vò hoaëc taäp hoaëc taùn, cuõng noùi nhö treân. Con khoâng naém ñöôïc phaùp laønh, phaùp chaúng laønh, hoaëc taäp hoaëc taùn; con khoâng naém ñöôïc phaùp höõu vi voâ vi, phaùp höõu laäu voâ laäu hoaëc taäp hoaëc taùn; phaùp quaù khöù, vò lai, hieän taïi hoaëc taäp hoaëc taùn; phaùp chaúng

quaù khöù, chaúng vò lai, chaúng hieän taïi hoaëc taäp hoaëc taùn. Nhöõng gì laø phaùp chaúng quaù khöù, chaúng vò lai, chaúng hieän taïi? Ñoù laø phaùp voâ vi. Baïch Theá Toân! Con cuõng khoâng naém ñöôïc phaùp voâ vi hoaëc taäp hoaëc taùn. Baïch Theá Toân! Con cuõng khoâng naém ñöôïc Phaät hoaëc taäp hoaëc taùn. Baïch Theá Toân! Con cuõng khoâng naém ñöôïc theá giôùi chö Phaät nhö haèng haø sa ôû möôøi phöông vaø Boà-taùt, thanh-vaên Taêng hoaëc taäp hoaëc taùn. Baïch Theá Toân! Neáu con khoâng naém ñöôïc chö Phaät hoaëc taäp hoaëc taùn, thì laøm sao

daïy Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho Boà-taùt ma-ha-taùt? Baïch Theá Toân! Danh töï Boà-taùt aáy chaúng truï, cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Vì côù sao? Vì danh töï aáy khoâng coù gì. Theá neân danh töï aáy chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Baïch Theá Toân! Con khoâng naém ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp hoaëc taäp hoaëc taùn, thì laøm sao laäp danh töï Boà-taùt ñeå goïi ñoù laø Boà-taùt! Baïch Theá Toân! Danh töï caùc phaùp thaät töôùng aáy chaúng truï, cuõng chaúng phaûi chaúng truï. Vì côù sao? Vì danh töï aáy khoâng coù gì. Theá neân danh töï aáy chaúng truï cuõng chaúng phaûi chaúng truï. LUAÄN: Hoûi: Trong phaåm tröôùc ñaõ noùi khoâng thaáy Boà-taùt, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, heát thaûy caùc phaùp khoâng trong khoâng ngoaøi, khoâng ôû giöõa v. v... sao nay coøn noùi laïi? Ñaùp: Coù boán thöù aùi laø duïc aùi, höõu aùi, phi höõu aùi, phaùp aùi. Duïc aùi deã thaáy, loãi noù laø baát tònh v. v... ; höõu aùi, khoâng baát tònh v. v... nhoû nhieäm khoù khieån tröø. Phi höõu aùi, phaù höõu, vì phaù höõu neân in tuoàng trí tueä, khoù khieån tröø. Phaùp aùi, aùi tröôùc caùc ñaïo thieän phaùp lôïi ích. Trong phaùp aùi, toäi loãi khoù thaáy, neân noùi laïi; ví nhö caây coû nhoû, gia coâng ít deã tröø, coøn caây lôùn, gia coâng naëng khoù tröø. Laïi nöõa, phaùp treân vaø phaùp ñaây coù ñoàng coù khaùc, treân kia noùi khoâng thaáy danh töï Boà-taùt, ôû ñaây noùi khoâng bieát khoâng naém ñöôïc danh töï Boà-taùt. Vì khoâng bieát khoâng naém ñöôïc neân khoâng thaáy, chaúng phaûi vì löïc trí tueä ít neân khoâng thaáy. Hoûi: Khi taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø coù Boà-taùt chaêng? Sao nay noùi khoâng thaáy Boà-taùt taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: Töø voâ thæ laïi, chuùng sinh voán khoâng theå coù ñöôïc, chöù chaúng phaûi vì taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân khoâng theå coù ñöôïc. Chæ vì ñieân ñaûo hö doái, ngöôøi phaøm phu chaïy theo giaû danh cho laø coù. Nay taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät dieät ñieân ñaûo hö doái, roõ noù laø khoâng, chaúng phaûi voán coù nay khoâng; voán coù nay khoâng thì rôi vaøo ñoaïn dieät. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà taâm hoái haän, sôï phaù giôùi voïng ngöõ. Vì côù sao? Vì

trong Phaät phaùp heát thaûy phaùp quyeát ñònh laø voâ ngaõ, maø ta noùi coù Boà-taùt ñeå noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho hoï, thì bò ñoïa vaøo toäi voïng ngöõ, theá neân taâm hoái haän. Laïi nöõa, coù nhaân duyeân laøm cho taâm hoái haän, heát thaûy phaùp vì laø khoâng, khoâng theå coù ñöôïc neân ñeàu khoâng. Vì côù sao? Vì khoâng taäp khoâng taùn. Ví nhö maét vaø saéc laøm nhaân duyeân sinh nhaõn thöùc, ba söï hoøa hôïp (Ba söï laø maét, saéc, nhaõn, thöùc - ND) neân sinh nhaõn xuùc, trong nhaân duyeân nhaõn xuùc lieàn sinh caùc taâm soá phaùp thoï, töôûng, tö v.v... Trong ñaây, vì taø kieán öùc nieäm neân sinh ra caùc phieàn naõo toäi nghieäp, vì chaùnh öùc nieäm neân sinh ra caùc thieän phaùp. Do nghieäp thieän aùc maø thoï quaû baùo trong saùu ñöôøng. Töø nôi thaân naøy laïi gaây ra nghieäp thieän aùc, nhö vaäy trieån chuyeån voâ cuøng, aáy goïi laø Taäp. Caùc caên tai, muõi v.v... cuõng nhö vaäy. Taùn, laø nhaõn thöùc v.v... nieäm nieäm dieät, vì caùc nhaân duyeân ly taùn. Caùc phaùp nhaõn thöùc v.v... khi sinh khoâng töø ñaâu laïi, chaúng phaûi nhö haït luùa treân ruoäng vaän chuyeån tuï taäp; coøn khi dieät khoâng ñi ñaâu, chaúng phaûi nhö phaân taùn luùa cho daân; aáy goïi laø löôïc noùi töôùng taäp taùn cuûa caùc phaùp;

khi sinh khoâng töø ñaâu ñeán, khi dieät khoâng ñi veà ñaâu, caùc phaùp ñeàu nhö huyeãn hoùa, chæ doái hoaëc con maét. Hoûi: Neáu nhö vaäy, ñaõ coù töôùng taäp taùn, côù sao Tu-boà-ñeà noùi khoâng bieát khoâng naém ñöôïc? Ñaùp: Vì khoâng töø ñaâu ñeán neân töôùng tuï taäp khoâng theå coù ñöôïc; vì khoâng ñi veà ñaâu neân töôùng phaân taùn khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, sinh khoâng coù, neân töôùng tu taäp khoâng theå coù ñöôïc; dieät khoâng coù, neân töôùng phaân taùn khoâng theå coù ñöôïc; vì roát raùo khoâng, neân töôùng tuï taäp khoâng theå coù ñöôïc; vì nghieäp nhaân duyeân khoâng maát neân töôùng phaân taùn khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, quaùn lyù theá gian bieán dieät neân töôùng tuï taäp khoâng theå coù ñöôïc, quaùn lyù theá gian tuï taäp neân töôùng phaân taùn khoâng theå coù ñöôïc. Coù caùc nghóa nhö vaäy, neân bieát töôùng tuï taäp phaân taùn khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao laäp danh töï laø Boà-taùt? Neáu göôïng noùi coù danh aáy, thì danh aáy cuõng khoâng truï, cuõng chaúng phaûi khoâng truï. Hoûi: Danh töï aáy côù sao khoâng truï? Ñaùp: Danh töï truï ôû trong phaùp, vì phaùp khoâng, neân danh töï khoâng coù choã truï, nhö xe do baùnh xe, vaønh xe, caùi hoa xe, caùi baàu xe, hoøa hôïp neân coù teân xe; neáu söï hoøa hôïp aáy phaân taùn thì maát teân xe. Teân xe aáy chaúng phaûi ôû trong baùnh xe v.v... cuõng chaúng phaûi ôû trong choã lìa baùnh xe v.v... Danh töï xe, tìm trong moät, khaùc ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, vì maát trong danh töï xe, danh töï khoâng coù choã truï. Khi nhaân duyeân phaân taùn

coøn khoâng coù, huoáng gì khi nhaân duyeân dieät? Chuùng sinh cuõng nhö vaäy, do naêm uaån saéc, thoï v.v... hoøa hôïp, neân coù danh töï chuùng sinh, neáu naêm uaån ly taùn, thì danh töï khoâng coù choã truï; khi naêm uaån ly taùn coøn khoâng coù, huoáng gì khoâng coù naêm uaån? Hoûi: Neáu khi phaân taùn, danh töï khoâng theå coù ñöôïc, coøn khi ñang hoøa hôïp chöa phaân taùn thì coù danh töï, côù sao noùi khoâng theå coù ñöôïc? Ñaùp: Danh töï Boà-taùt aáy chæ coù moät, maø naêm uaån thì coù naêm, moät khoâng laøm thaønh naêm, naêm khoâng laøm thaønh moät; neáu naêm laøm moät, khoâng theå ñöôïc; nhö naêm con vaät khoâng ñöôïc duøng laøm moät con, hoaëc moät laøm naêm, khoâng theå ñöôïc, nhö moät con vaät khoâng ñöôïc duøng laøm naêm con. Vì vaäy moät danh töï Boà-taùt khoâng ñöôïc truï trong naêm uaån. Chaúng phaûi khoâng truï, laø neáu khoâng coù danh töï, theo nhaân duyeân hoøa hôïp, thì ngoân ngöõ, söï vieäc theá tuïc ñeàu tieâu maát. Theá ñeá khoâng coù neân ñeä nhaát nghóa ñeá cuõng khoâng coù; hai ñeá khoâng coù neân caùc phaùp roái loaïn. Laïi nöõa, neáu trong nhaân duyeân coù danh töï thì nhö noùi löûa aét bò chaùy mieäng, noùi coù aét bò laáp bít mieäng. Neáu danh töï khoâng ôû trong phaùp thì noùi löûa khoâng neân sinh yù töôûng veà löûa, tìm löûa cuõng coù theå ñöôïc nöôùc. Töø xa xöa laïi ñaây, chung nhau truyeàn danh töï neân do danh töï maø bieát ñeán vieäc. Do vaäy neân noùi nghóa cuûa danh töï chaúng phaûi truï chaúng phaûi khoâng truï. Laïi nöõa, trong ñaây Tu-boà-ñeà töï noùi nhaân duyeân: Vì khoâng coù gì neân danh töï chaúng phaûi truï chaúng phaûi khoâng truï. Gioáng nhö danh töï Boà-taùt, danh töï caùc phaùp Naêm uaån, Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi cuõng nhö vaäy. Hoûi: Nhö tröôùc ñaõ noùi caùc phaùp Naêm uaån hoaëc taäp hoaêc taùn

ñeàu khoâng coù ñöôïc, nay côù sao coøn noùi Naêm uaån? Ñaùp: ÔÛ treân noùi ngay Naêm uaån, nay muoán noùi Naêm uaån nhö moäng, nhö huyeãn. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi Naêm uaån cuûa ngöôøi phaøm phu hö doái khoâng thaät, nhö moäng, coøn Naêm uaån cuûa thaùnh nhaân chaúng phaûi hö doái, vì vaäy neân Tu-boà-ñeà noùi nhö moäng nhö huyeãn, ñeàu ñoàng chaúng truï. Hoûi: Trong möôøi thí duï (xem muïc Möôøi duï) côù sao ñaây chæ noùi ñeán naêm vieäc? Ñaùp: Neáu noùi möôøi vieäc thì khoâng coù trong hieän taïi, chæ theo taâm chuùng sinh noùi naêm duï ñuû bieän bieät naêm vieäc, neân khoâng noùi heát. Hoaëc vì Naêm uaån neân noùi naêm duï, caùc phaùp khaùc cuõng nhö vaäy. Lìa coù hai: 1. Thaân lìa. 2. Taâm lìa.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 358

Thaân lìa laø boû theá söï aân aùi gia ñình, ôû choã nhaøn tònh; taâm lìa laø xa lìa heát caùc kieát söû. Laïi Lìa coù hai thöù: 1. Caùc phaùp lìa danh töï. 2. Caùc phaùp moãi moãi lìa tö töôûng. Trong ñaây coát noùi hai thöù lìa sau. Vì côù sao? Vì trong ñaây coát phaù danh töï, coøn choã khaùc noùi lìa töï töôùng. Trong phaùp Tieåu thöøa phaàn nhieàu noùi hai thöù lìa tröôùc (thaân lìa, taâm lìa). Tòch dieät cuõng coù hai: 1. Thuaàn töôùng laønh tòch dieät aùc söï. 2. Nhö töôùng Nieát-baøn tòch dieät. Quaùn caùc phaùp theá gian cuõng nhö vaäy, trong ñaây chæ noùi thöù tòch dieät sau. Baát sinh cuõng coù hai: 1. Phaùp vò lai vaø voâ vi. 2. Heát thaûy phaùp thaät töôùng voâ sinh. Vì töôùng sinh khoâng theå coù ñöôïc neân trong ñaây chæ noùi thöù sinh sau. Baát dieät coù ba: 1. Trí duyeân dieät (traïch dieät). 2. Phi trí duyeân dieät (phi traïch dieät). 3. Voâ thöôøng dieät. Trong ñaây coát noùi voâ thöôøng dieät; vì traùi vôùi ñaây neân goïi laø baát dieät. Baát thò laø heát thaûy caùc quaùn dieät, ñöôøng ngoân ngöõ döùt, khoâng coù phaùp coù theå chæ baøy, phaùp aáy töôûng nhö vaäy, hoaëc coù hoaëc khoâng, hoaëc thöôøng hoaëc voâ thöôøng, chaúng nhô chaúng saïch. Nghóa laø nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá, phaùp töôùng, phaùp vò, nhö tröôùc ñaõ noùi. Hoûi: Naêm uaån coù taäp coù taùn, traùi vôùi ñaây neân noùi khoâng taäp khoâng taùn; coøn nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá v.v... khoâng traùi nhau, côù sao khoâng taäp khoâng taùn? Ñaùp: Haønh giaû ñöôïc nhö nhö, phaùp taùnh v.v... neân goïi laø taäp, vì maát neân goïi laø taùn. Nhö hö khoâng tuy khoâng taäp khoâng taùn, song khoeùt vaùch cöûa goïi laø taäp, laáp bít laïi goïi laø taùn. Caùc nghóa thieän, baát thieän cho ñeán möôøi phöông haèng haø sa chö Phaät, nhö tröôùc ñaõ noùi. Caùc phaùp aáy vaø danh töï Phaät khoâng choã nöông döïa, cho neân ñeàu khoâng, chaúng truï chaúng phaûi khoâng truï. KINH: Baïch Theá Toân! Caùc phaùp do nhaân duyeân hoøa hôïp, giaû danh baøy ñaët goïi laø Boà-taùt. Danh töï aáy, khoâng theå noùi noù ôû trong Naêm uaån; khoâng theå noùi ôû trong Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, cuõng khoâng theå noùi noù ôû trong phaùp hoøa hôïp. Baïch Theá Toân! Ví nhö moäng, khoâng theå noùi noù ôû trong caùc phaùp; tieáng vang, boùng, raùng naéng, huyeãn hoùa, cuõng khoâng theå noùi noù ôû trong caùc phaùp; ví nhö danh töï hö khoâng, khoâng theå noùi noù ôû trong phaùp naøo (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Voâ xöù khaû thuyeát - khoâng theå noùi noù ôû choã naøo – ND) Baïch

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 359

Theá Toân! Nhö danh töï ñaát, nöôùc, löûa, gíoù cuõng khoâng theå noùi ôû trong phaùp naøo; danh töï giôùi, Tam-muoäi, trí tueä, giaûi thoaùt, giaûi thoaùt tri kieán cuõng khoâng theå noùi ôû trong phaùp naøo; nhö danh töï Tu-ñaø-hoaøn, cho ñeán danh töï A-la-haùn, Bích-chi Phaät, cuõng khoâng theå noùi ôû trong phaùp naøo, nhö danh töï Phaät, danh töï Phaùp cuõng khoâng theå noùi ôû trong phaùp naøo; nhö danh töï hoaëc thieän hoaëc baát thieän, hoaëc thöôøng hoaëc voâ thöôøng, hoaëc khoå hoaëc vui, hoaëc ngaõ hoaëc voâ ngaõ, hoaëc tòch dieät hoaëc lìa, hoaëc coù hoaëc khoâng, khoâng theå noùi ôû trong phaùp naøo. Baïch Theá Toân! Con vì nghóa aáy neân taâm hoái haän (neáu con noùi Baùt- nhaõ Ba-la-maät ña cho caùc Boà-taùt – ND). Heát thaûy caùc phaùp töôùng taäp, töôùng taùn khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao vì Boà-taùt laäp danh töï goïi laø Boà- taùt? Baïch Theá Toân! Danh töï aáy khoâng truï chaúng phaûi khoâng truï. Vì côù sao? Vì danh töï khoâng coù gì. Vì vaäy danh töï aáy khoâng truï cuõng chaúng phaûi khoâng truï. Baïch Theá Toân! Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt nghe noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät töôùng nhö vaäy, nghóa nhö vaäy maø taâm khoâng chìm ñaém, khoâng hoái, khoâng kinh, khoâng haõi, khoâng sôï, neân bieát Boà-taùt aáy chaéc chaén truï taùnh baát thoái chuyeån, vì truï phaùp khoâng truï. LUAÄN: Moân khoâng truï cuõng chaúng phaûi khoâng truï tröôùc ñaây duøng ñeå phaù danh töï Boà-taùt vaø caùc phaùp, nay duøng moân khaùc ñeå phaù danh töï Boà-taùt, khoâng coù phaùp gì coù theå goïi laø Boà-taùt. Vì côù sao? Vì Boà-taùt chaúng phaûi laø naêm uaån, naêm uaån chaúng phaûi laø Boà-taùt; trong naêm uaån khoâng coù Boà-taùt, trong Boà-taùt khoâng coù naêm uaån; naêm uaån khoâng thuoäc Boà-taùt, Boà-taùt khoâng thuoäc naêm uaån; lìa Naêm uaån khoâng coù Boà-taùt, lìa Boà-taùt khoâng coù Naêm uaån. Nhö vaäy danh töï Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, neân bieát noù laø khoâng, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy; thí nhö vieäc troâng thaáy trong moäng, ñeàu laø hö doái khoâng theå noùi. Trong moäng aáy khoâng coù töôùng phaùp nhaát ñònh goïi laø Naêm uaån, Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi, chæ coù taâm cuoàng. Boùng, tieáng vang, raùng naéng, huyeãn hoùa cuõng nhö vaäy, chæ doái gaït tai maét; nhö hö khoâng, khoâng theå noùi ôû trong caùc phaùp, vì voâ töôùng. Vì hö khoâng traùi vôùi saéc, neân khoâng ñöôïc noùi laø saéc, choã saéc tieâu heát cuõng chaúng phaûi hö khoâng, vì khoâng coù phaùp rieâng bieät. Neáu baûo choã thaân ra vaøo laø töôùng hö khoâng, vieäc aáy khoâng ñuùng. Ñoù laø thaân nghieäp chaúng phaûi töôùng hö khoâng, neáu khoâng coù töôùng thì khoâng coù phaùp. Vì vaäy, hö khoâng chæ coù danh töï. Danh töï Boà-taùt cuõng nhö vaäy. Hoûi: Nhö moäng, hö khoâng v.v... coù theå chæ coù danh töï; laøm sao ñaát,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 360

nöôùc, löûa, gioù thaät phaùp maø cuõng chæ coù danh töï? Ñaùp: Ngöôøi voâ trí cho caùc vaät ñaát v.v... laø thaät, Thaùnh nhaân baèng tueä nhaõn xem thaáy toaøn laø hö doái. Thí nhö treû con thaáy töôïng trong göông cho laø thaät, vui möøng muoán laáy, ngöôøi lôùn xem ñoù chæ laø doái hoaëc maét ngöôøi. Nhöõng ngöôùi phaøm phu

thaáy vi traàn hoøa hôïp thaønh ñaát, cho laø ñaát thaät, ai coù maét trôøi phaân taùn ñaát aáy,chæ thaáy vi traàn, coøn duøng tueä nhaõn phaân bieät phaù tan thì ñaát aáy hoaøn toaøn khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, trong phaåm ñaàu cuûa Luaän,duøng caùc phaù thaân töôùng, nhö thaân phaù, ñaát cuõng phaù. Laïi nöõa, neáu ñaát laø thaät, taïi sao khi quaùn heát thaûy löûa thì ñeàu laø löûa? Hoaëc cho thieàn ñònh quaùn laø thaät, coøn Phaät noùi heát thaûy phaùp Khoâng laø hö voïng, thì vieäc aáy khoâng ñuùng; nöôùc, löûa, gioù cuõng nhö vaäy. Nhö boán ñaïi hôïp laøm thaân, voán coøn nhö vaäy, huoáng gì caùc nghieäp do thaân laøm nhö giöõ giôùi v.v... maø chaúng khoâng? Nhö giöõ giôùi laø thoâ nghieäp coøn khoâng, huoáng gì thieàn ñònh, trí tueä, giaûi thoaùt, giaûi thoaùt tri kieán v.v... maø chaúng khoâng! Neáu naêm phaùp uaån giôùi, ñònh v.v... coøn khoâng, huoáng gì caùc Thaùnh ñaïo quaû do giöõ giôùi, thieàn ñònh v.v... laøm nhaân duyeân ñeå chöùng ñaéc maø chaúng khoâng! Neáu Thaùnh ñaïo quaû coøn khoâng, huoáng gì ngöôøi chöùng Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät maø chaúng khoâng! Vì vaäy, danh töï Boà-taùt tuy laø thieän phaùp, cho ñeán xuaát ra töø trong phaùp coù, khoâng, khoâng goïi laø thieän, cho ñeán khoâng goïi laø coù, khoâng, vì taäp vaø taùn khoâng theå coù ñöôïc. Tu-boà-ñeà ñaõ bieát töôùng khoâng nhö vaäy, laøm sao goïi laø Boà-taùt, ñeå noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho Boà-taùt? Neáu Boà-taùt nghe nhö vaäy, khoâng sôï, khoâng haõi, thì truï trong taùnh baát thoái chuyeån, vì nhö phaùp baát truï maø truï vaäy. Taùnh baát thoái chuyeån laø, Boà-taùt aáy chöa ñöôïc voâ sinh phaùp nhaãn, chöa ñöôïc chö Phaät thoï kyù, chæ nhôø söùc phöôùc ñöùc trí tueä, coù theå tin vui caùc phaùp roát raùo khoâng, aáy goïi laø truï trong taùnh baát thoái chuyeån, vì ñöôïc khí phaàn baát thoái chuyeån, nhö treû con sinh trong doøng hoï quyù, tuy chöa laøm neân vieäc, maø do doøng hoï quyù laøm quyù. KINH: Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi saéc, khoâng neân truï nôi thoï, töôûng, haønh, thöùc; khoâng neân truï nôi maét, tai, muõi, löôõi, thaân, yù; khoâng neân truï nôi nhaõn xuùc cho ñeán khoâng neân truï nôi yù xuùc; khoâng neân truï nôi thoï do nhaõn vaø xuùc laøm nhaân duyeân sinh, cho ñeán khoâng neân truï nôi thoï do yù vaø xuùc laøm nhaân duyeân sinh; khoâng neân truï nôi caùc chuûng ñòa, thuûy, hoûa, phong, khoâng, thöùc; khoâng neân truï nôi voâ sinh cho ñeán laõo töû. Vì côù sao? Baïch Theá Toân! Saéc, töôùng cuûa saéc khoâng, thoï, töôûng, haønh, thöùc, töôùng cuûa

thoï, töôûng, haønh thöùc khoâng. Baïch Theá Toân! Saéc khoâng, khoâng goïi laø saéc, lìa khoâng cuõng khoâng goïi laø saéc; saéc töùc laø khoâng, khoâng töùc laø saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc, thöùc khoâng, khoâng goïi laø thöùc, lìa khoâng cuõng khoâng goïi laø thöùc; thöùc töùc laø khoâng, khoâng töùc laø thöùc, cho ñeán laõo töû, töôùng cuûa laõo töû khoâng. Baïch Theá Toân! Laõo töû khoâng, khoâng goïi laø laõo töû, lìa khoâng cuõng khoâng coù laõo töû; laõo töû töùc laø khoâng, khoâng töùc laø laõo töû. Baïch Theá Toân! Vì nhaân duyeân aáy neân Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi saéc cho ñeán khoâng neân truï nôi laõo töû. Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ

Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi Boán nieäm xöù. Vì côù sao? Vì Boán nieäm xöù, töôùng Boán nieäm xöù khoâng. Baïch Theá Toân! Boán nieäm xöù khoâng, khoâng goïi laø boán nieäm xöù, lìa khoâng cuõng khoâng coù Boán nieäm xöù, Boán nieäm xöù töùc laø khoâng, khoâng töùc laø Boán nieäm xöù; cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Baïch Theá Toân! Vì nhaân duyeân aáy neân Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi Thí Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi Giôùi Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi Nhaãn nhuïc Ba-la-maät, Tinh taán Ba-la- maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì côù sao? Vì Thí Ba-la-maät, töôùng Thí Ba-la-maät khoâng, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba- la-maät töôùng khoâng. Baïch Theá Toân! Thí Ba-la-maät khoâng, khoâng goïi laø Thí Ba-la-maät; lìa khoâng cuõng khoâng coù Thí Ba-la-maät; Thí Ba-la-maät töùc laø khoâng, khoâng töùc laø Thí Ba-la-maät; cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Baïch Theá Toân! Vì nhaân duyeân aáy neân Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi Saùu Ba-la-maät. LUAÄN: Treân kia Tu-boà-ñeà do “khieâm nhöôïng” maø noùi Baùt-nhaõ, tuy noùi khoâng noùi, song thaät ñaõ vì Boà-taùt noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nay Tu-boà-ñeà do moân “khoâng truï”, thaúng vì Boà-taùt noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù caùc danh töï; Quaùn, tu, töông öng, hôïp, nhaäp, taäp, truï v.v... aáy ñeàu goïi laø tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chæ noùi caùc danh töï, ngöôøi nghe hoan hyû. Laïi nöõa, hôi coù sai bieät veà danh töï tu haønh: Laéng nghe, ñoïc tuïng, vieát cheùp, chaùnh öùc nieäm, thuyeát giaûng, tö duy, truø löôïng, phaân bieät, tu

taäp cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, chung laïi goïi laø tu haønh. Vì töø tu haønh maø phaân bieät ra: Baét ñaàu goïi laø quaùn, nhö baét ñaàu thaáy vaät; moãi ngaøy hoïc daàn goïi laø taäp; coù theå cuøng Baùt-nhaõ töông öng goïi laø hieäp; tuøy thuaän Baùt-nhaõ Ba-la-maät goïi laø töông öng; thaáu suoát Baùt-nhaõ Ba-la- maät goïi laø nhaäp; phaân bieät chaáp thuû töôùng coù vieäc aáy goïi laø nieäm; thöôøng haønh khoâng döùt laøm cho töông tôï goïi laø hoïc; hoïc xong, phöông tieän kheùo leùo quaùn saùt bieát phaûi, quaáy, ñöôïc, maát, goïi laø tö duy; duøng taâm thieàn ñònh tu haønh, goïi laø tu; ñöôïc ñaïo Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy khoâng maát, goïi laø truï; traùi vôùi truï laø chaúng truï. Hoûi: Tröôùc noùi caùc phaùp khoâng, töùc laø chaúng truï, sao nay noùi khoâng neân truï nôi heát thaûy phaùp? Ñaùp: Tröôùc tuy ñaõ noùi, song taâm ñaém tröôùc phaùp aùi khoù khieån tröø neân nay noùi laïi. Laïi nöõa, coù Tam-muoäi Voâ töôùng; vaøo Tam-muoäi aáy, khoâng chaáp thuû töôùng caùc phaùp nhöng khoâng vaøo dieät ñònh. Trí tueä Boà-taùt khoâng theå nghó baøn, tuy khoâng chaáp thuû heát thaûy phaùp töôùng, nhöng coù theå haønh ñaïo, nhö chim ôû giöõa hö khoâng, tuy khoâng choã nöông töïa maø coù theå bay cao. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, khoâng truï nôi caùc phaùp maø coù theå haønh ñaïo Boà-taùt. Hoûi: Taâm ngöôøi gaëp duyeân thì khôûi, laøm sao Boà-taùt

khoâng truï nôi heát thaûy phaùp maø khoâng vaøo dieät ñònh? Ñaùp: Tu-boà-ñeà töï noùi: Saéc, saéc töôùng töï khoâng, saéc khoâng laø chaúng phaûi saéc, cuõng chaúng lìa khoâng coù saéc; saéc töùc laø khoâng, khoâng töùc laø saéc. Nghóa naøy ôû trong phaåm thöù hai ñaõ noùi, cho ñeán khoâng neân truï nôi Saùu Ba-la-maät cuõng nhö vaäy, vì khoâng cho neân khoâng choã truï. KINH: Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi vaên töï, khoâng neân truï nôi moân moät chöõ, moân hai chöõ, caùc moân chöõ nhö vaäy. Vì côù sao? Vì caùc chöõ, töôùng caùc chöõ khoâng, nhö treân ñaõ noùi. Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, khoâng neân truï nôi caùc thaàn thoâng. Vì côù sao? Vì caùc thaàn thoâng, töôùng caùc thaàn thoâng khoâng; thaàn thoâng khoâng, khoâng goïi laø thaàn thoâng, lìa khoâng cuõng khoâng coù thaàn thoâng; thaàn thoâng töùc laø khoâng, khoâng töùc laø thaàn thoâng. Baïch Theá Toân! Vì nhaân duyeân aáy, Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi caùc thaàn thoâng. LUAÄN: Coù hai haïng Boà-taùt: 1. Taäp thieàn ñònh. 2. Hoïc tuïng. Ngoài thieàn thì sinh thaàn thoâng, hoïc tuïng thì khôûi taâm phaân bieät vaên töï.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 363

Moân moät chöõ laø moät chöõ moät lôøi, nhö ñaát goïi laø Phuø. Moân hai chöõ laø hai chöõ moät lôøi, nhö nöôùc goïi laø Xaø-lam. Danh töï ba chöõ nhö nöôùc goïi laø Ba-ni-lam. Coù caùc töï moân nhö vaäy. Laïi nöõa, Boà-taùt nghe moät chöõ, töùc vaøo trong thaät töôùng heát thaûy phaùp, nhö nghe chöõ “A” töùc bieát caùc phaùp töø xöa laïi ñaây khoâng sinh. Nhö vaäy v.v... nhö nghe chöõ “Ñaàu khö” bieát heát thaûy phaùp sinh töôùng khoå, töùc thôøi sinh taâm ñaïi bi; nhö nghe chöõ “A-ni-tra” bieát heát thaûy phaùp töôùng voâ thöôøng, töùc thôøi vaøo ñaïo Thaùnh haïnh. Ngoaøi ra nhö trong vaên töï Ñaø-la-ni noùi roäng. Nghóa thaàn thoâng, tröôùc ñaõ noùi. Hai vieäc aáy roát raùo khoâng, neân Boà- taùt khoâng truï nôi ñoù. KINH: Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, saéc laø voâ thöôøng khoâng neân truï, thoï töôûng haønh thöùc laø voâ thöôøng khoâng neân truï. Vì côù sao? Vì voâ thöôøng, töôùng voâ thöôøng khoâng. Baïch Theá Toân! Voâ thöôøng khoâng, khoâng goïi laø voâ thöôøng, lìa khoâng cuõng khoâng coù voâ thöôøng; voâ thöôøng töùc laø khoâng, khoâng töùc laø voâ thöôøng. Baïch Theá Toân! Vì nhaân duyeân aáy, Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, saéc laø voâ thöôøng, khoâng neân truï, thoï töôûng haønh thöùc laø voâ thöôøng khoâng neân truï; saéc laø khoå khoâng neân truï, thoï töôûng haønh thöùc laø khoå khoâng neân truï; saéc laø voâ ngaõ khoâng neân truï, thoï, töôûng, haønh, thöùc laø voâ ngaõ khoâng neân truï; saéc laø khoâng, khoâng neân truï, thoï, töôûng, haønh, thöùc laø khoâng, khoâng neân truï; saéc laø tòch dieät khoâng neân truï, thoï, töôûng, haønh, thöùc laø tòch dieät khoâng neân truï; saéc laø lìa khoâng neân truï, thoï, töôûng, haønh, thöùc laø lìa khoâng neân truï; nhö treân noùi. Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng neân truï nôi nhö nhö, vì sao? Vì nhö nhö, töôùng nhö nhö khoâng. Baïch Theá Toân! Töôùng nhö nhö khoâng, khoâng goïi laø nhö nhö, lìa khoâng cuõng khoâng coù nhö nhö; nhö nhö töùc laø

khoâng, khoâng töùc laø nhö nhö. Baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi phaùp taùnh, phaùp töôùng, phaùp vò, thaät teá. Vì sao? Vì thaät teá, thaät teá khoâng. Baïch Theá Toân! Thaät teá khoâng khoâng goïi laø thaät teá, lìa khoâng cuõng khoâng coù thaät teá; thaät teá töùc laø khoâng, khoâng töùc laø thaät teá. Laïi nöõa, baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi heát thaûy moân Ñaø-la-ni, khoâng neân truï nôi heát thaûy moân Tam-muoäi. Vì sao? Vì moân Ñaø-la-ni, töôùng moân Ñaø-la-ni

khoâng; moân Tam-muoäi, töôùng moân Tam-muoäi khoâng. Baïch Theá Toân! Moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi khoâng, khoâng goïi laø moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi; lìa khoâng cuõng khoâng coù moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi; moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi töùc laø khoâng, khoâng töùc laø moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi. Baïch Theá Toân! Vì nhaân duyeân aáy neân Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân truï nôi Nhö nhö cho ñeán moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi. Baïch Theá Toân! Nhö Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, vì khoâng phöông tieän, ñem taâm toâi, ta, maø truï nôi saéc, Boà-taùt aáy gia haïnh ñoái vôùi saéc, ñem taâm toâi, ta maø truï nôi thoï töôûng haønh thöùc, Boà-taùt aáy gia haïnh ñoái vôùi thöùc. Neáu Boà-taùt gia haïnh thì khoâng nhieáp thoï Baùt- nhaõ Ba-la-maät, cuõng khoâng ñaày ñuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät; vì khoâng ñaày ñuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân khoâng theå thaønh töïu Taùt-baø-nhaõ ñöôïc Baïch Theá Toân! Nhö Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät, vì khoâng phöông tieän, ñem taâm toâi, ta truï nôi Möôøi hai nhaäp cho ñeán moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi, Boà-taùt aáy gia haïnh ñoái vôùi Möôøi hai nhaäp cho ñeán gia haïnh ñoái vôùi moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi. Neáu Boà-taùt gia haïnh thì khoâng mhieáp thoï Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cuõng khoâng ñaày ñuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì khoâng ñaày ñuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân khoâng theå thaønh töïu Taùt-baø-nhaõ ñöôïc. Vì sao? Vì saéc laø khoâng nhieáp thoï, thoï töôûng haønh thöùc laø khoâng nhieáp thoï. Saéc khoâng nhieáp thoï thì chaúng phaûi saéc, thoï töôûng haønh thöùc khoâng nhieáp thoï thì chaúng phaûi... thöùc, vì taùnh khoâng vaäy. Möôøi hai nhaäp laø khoâng nhieáp thoï, cho ñeán moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi laø khoâng nhieáp thoï, Möôøi hai nhaäp khoâng nhieáp thoï thì chaúng phaûi Möôøi hai nhaäp; cho ñeán moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi khoâng nhieáp thoï, thì chaúng phaûi moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi, vì taùnh khoâng vaäy. Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cuõng khoâng nhieáp thoï, Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng nhieáp thoï thì chaúng phaûi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vì taùnh khoâng vaäy. Nhö vaäy, Boà-taùt ma-ha-taùt muoán tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân quaùn caùc phaùp taùnh khoâng. Khi quaùn nhö vaäy taâm khoâng choã duyeân, aáy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng nhieáp thoï Tam-muoäi, vi dieäu thuø thaéng, coù taùc duïng roäng lôùn voâ ngaïi, khoâng chung vôùi Thanh-vaên, Bích-chi Phaät. Tueä Taùt-baø-nhaõ (Nhaát thieát trí trí) aáy cuõng khoâng nhieáp thoï; vì trong khoâng ngoaøi khoâng, trong ngoaøi khoâng, khoâng khoâng, ñaïi khoâng, ñeä nhaát nghóa khoâng, höõu vi

khoâng, voâ vi khoâng, taát caûnh khoâng, voâ thæ khoâng, taùn khoâng, taùnh khoâng, töï töôùng khoâng, caùc phaùp khoâng, baát khaû ñaéc khoâng, voâ phaùp khoâng, höõu phaùp khoâng, voâ phaùp höõu phaùp khoâng vaäy.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 365

Vì côù sao? Vì Taùt-baø-nhaõ aáy, khoâng theå laáy töôùng tu ñöôïc, vì laáy töôùng tu haønh coù caáu ueá (phieàn naõo). Theá naøo laø töôùng caáu ueá? Töôùng saéc cho ñeán töôùng moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi, aáy goïi laø töôùng caáu ueá. LUAÄN: Caùc Thaùnh haïnh quaùn voâ thöôøng, nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá, moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi, nhö tröôùc ñaõ noùi. Hoûi: Trong phaùp caáu ueá khoâng neân truï, vì toäi loãi, coøn trong phaùp thieän, voâ kyù, côù sao khoâng neân truï? Ñaùp: Noù tuy chaúng phaûi toäi, maø laøm nhaân duyeân sinh toäi, nhö Phaät noùi trong ñaäy: Coù Boà-taùt ñem taâm toâi, ta tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, truï tröôùc nôi saéc, vì sinh saéc neân taïo taùc caùc nghieäp; truï tröôùc nôi thoï, töôûng, haønh, thöùc cuøng nhö vaäy. Vì sinh khôûi naêm uaån neân tu haønh, aáy laø khoâng nhieáp thuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Ngöôøi aáy tuy noùi ta tu haønh Baùt-nhaõ Ba- la-maät, aáy laø caùch tu haønh theá gian, khoâng ñaày ñuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng theå ñaït ñeán Nhaát thieát trí trí. Cho ñeán moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi cuõng nhö vaäy. Trong ñaây Tu-boà-ñeà töï noùi nhaân duyeân khoâng truï, ñoù laø saéc khoâng nhieáp thoï, neáu saéc khoâng nhieáp thoï thì chaúng phaûi saéc, vì taùnh thöôøng khoâng vaäy. Hoûi: Saéc aáy vì coù toäi loãi voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ neân khoâng nhieáp thoï; thí nhö cuïc vaøng chaùy noùng, tuy ñoái vôùi vaøng coù theå tham, nhöng vì noùng khoâng theå laáy, coøn ñaây coù loãi gì, maø cöôõng phaù Naêm uaån? Ñaùp: Coù hai thöù ñaém tröôùc: 1. Duïc tröôùc. 2. Kieán tröôùc. Coù ngöôøi quaùn voâ thöôøng, khoå, phaù duïc tröôùc maø ñöôïc giaûi thoaùt; hoaëc coù ngöôøi tuy quaùn voâ thöôøng v.v... maø coøn ñaém tröôùc phaùp, sinh voïng kieán. Vì haïng ngöôøi aáy phaân bieät töôùng saéc khoâng, nhö vaäy thì xa lìa kieán tröôùc; cho ñeán moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi cuõng vaäy. Hoûi: Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, khoâng nhieáp thoï heát thaûy phaùp neân laäu hoaëc döùt heát, côù sao trong ñaây noùi Tam-muoäi khoâng nhieáp thoï khoâng chung vôùi Nhò thöøa? Ñaùp: Nhò thöøa tuy coù Tam-muoäi khoâng nhieáp thoï, song khoâng coù taùc duïng roäng lôùn, lanh lôïi, khoâng saâu cuõng khoâng kieân coá. Laïi nöõa, Thanh-vaên, Bích-chi Phaät khi laäu hoaëc heát, môùi ñöôïc khoâng nhieáp thoï caùc phaùp, coøn Boà-taùt tu laâu xa ñaõ bieát caùc phaùp khoâng nhieáp thoï, taát caû ñeàu nhö Voâ-dö Nieát-baøn roát raùo khoâng, vì vaäy neân noùi khoâng chung vôùi nhò thöøa. Laïi nöõa, Nhò thöøa coøn coù taäp khí, coù ngaïi coù chöôùng neân tuy coù Tam-muoäi khoâng nhieáp thoï, nhöng khoâng thanh tònh, nhö Ñaïi Ca-dieáp

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 42 366

nghe Boà-taùt ñaùnh nhaïc, khoâng theå töï an treân choã ngoài. Caùc Boà-taùt hoûi: Ngaøi coù haïnh ñaàu ñaø ñeä nhaát, taïi sao vaãn lay ñoäng nhö muùa? Ca-dieáp ñaùp: Toâi ñoái vôùi naêm duïc ôû coõi trôøi coõi ngöôøi lìa haún khoâng lay ñoäng, coøn ñaây laø söùc bieán hoùa do nghieäp phöôùc ñöùc cuûa Boà-taùt, toâi chöa theå

nhaãn ñöôïc. Nhö nuùi chuùa Tu-di, boán phía gío noåi, ñeàu kham chòu noåi, neáu gaëp gioù Tuøy-lam thoåi ñeán thì khoâng theå yeân. Taäp khí cuûa Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, ñoái vôùi Boà-taùt thì ñoù laø phieàn naõo. Laïi nöõa, Tam-muoäi khoâng nhieáp thoï aáy, chæ coù Phaät bieát khaép. Boà- taùt vì caàu Phaät ñaïo neân tuy khoâng theå bieát khaép maø vaãn hôn Nhò thöøa, vì vaäy neân noùi khoâng chung vôùi Nhò thöøa. Vì ngöôøi quyù troïng Tam-muoäi khoâng nhieáp thoï aáy maø sinh taâm ñaém tröôùc, neân Tu-boà-ñeà noùi: Khoâng chæ Tam-muoäi aáy khoâng nhieáp thoï, maø saéc cho ñeán Nhaát thieát chuûng trí ñeàu khoâng nhieáp thoïi. Vì côù sao? Vì Tu-boà-ñeà töï noùi nhaân duyeân: Vì Möôøi taùm khoâng neân khoâng nhieáp thoï. Hoûi: Côù sao duøng Möôøi taùm khoâng ñeå quaùn caùc phaùp ñeàu khoâng? Ñaùp: Trong ñaáy, Tu-boà-ñeà töï noùi nhaân duyeân: Vì chaáp thuû töôùng ñaém tröôùc neân sinh caùc töôùng kieát söû. Töôùng saéc cho ñeán moân Ñaø-la-ni, caùc moân Tam-muoäi, ñeàu laø coäi goác phieàn naõo. Neáu trong Phaät phaùp, thì cho ñeán khoâng coù töôùng vi teá phaùp coù theå chaáp thuû. KINH: Neáu chaáp thuû töôùng aáy maø tu ñaït ñöôïc Taùt-baø-nhaõ thì Tieân- ni Phaïm-chí (Thaéng quaân Phaïm-chí) khoâng bao giôø sinh loøng tin ñoái vôùi Nhaát thieát trí. Theá naøo laø tin? Tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät, phaân bieät hieåu bieát, so löôøng, suy nghó (Nhaát thieát trí trí – ND) khoâng baèng vaøo töôùng, khoâng baèng vaøo voâ töôùng. Nhö vaäy Tieân-ni Phaïm-chí khoâng chaáp thuû töôùng, ôû vaøo haïng tuøy tín haønh. Do trí taùnh khoâng, ngoä nhaäp thaät töôùng caùc phaùp, khoâng chaáp thuû töôùng saéc, khoâng chaáp thuû töôùng thoï, töôûng, haønh, thöùc. Vì sao? Vì caùc phaùp töï töôùng khoâng vaäy, khoâng theå thuû ñaéc. Tieân-ni Phaïm-chí aáy chaúng do noäi quaùn ñöôïc thaáy trí tueä aáy, chaúng phaûi do ngoaïi quaùn ñöôïc thaáy trí tueä aáy, chaúng phaûi do noäi quaùn ngoaïi quaùn ñöôïc thaáy trí tueä aáy, cuõng chaúng phaûi khoâng coù trí quaùn maø ñöôïc thaáy trí tueä aáy. Vì sao? Vì Phaïm-chí aáy khoâng thaáy phaùp, ngöôøi bieát, phaùp bieát, choã bieát (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Vì Phaïm-chí khoâng thaáy trí Taùt-baø-nhaõ bò quaùn, khoâng thaáy Baùt-nhaõ naêng quaùn, khoâng thaáy ngöôøi quaùn, khoâng thaáy choã quaùn nöông döïa vaø luùc khôûi quaùn – ND). Phaïm-chí aáy chaúng phaûi nôi noäi saéc thaáy trí tueä aáy, chaúng phaûi nôi noäi thoï, töôûng, haønh, thöùc thaáy trí tueä aáy; chaúng phaûi nôi ngoaïi saéc thaáy trí tueä aáy; chaúng phaûi nôi ngoaïi thoï, töôûng, haønh, thöùc thaáy trí tueä aáy; chaúng phaûi nôi noäi ngoaïi saéc thaáy trí tueä aáy, chaúng phaûi nôi noäi ngoaïi thoï, töôûng, haønh, thöùc

thaáy trí tueä aáy; cuõng chaúng lìa saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc thaáy trí tueä aáy, vì noäi ngoaïi ñeàu khoâng vaäy. Tieân-ni Phaïm-chí taâm ñöôïc tin hieåu Nhaát thieát trí ôû trong ñaây. Vì vaäy Phaïm-chí tin thaät töôùng caùc phaùp, vì heát thaûy phaùp khoâng theå coù ñöôïc. Tin hieåu nhö vaäy, khoâng coù phaùp coù theå chaáp thuû, vì caùc phaùp voâ töôùng, khoâng öùc nieäm vaäy. Phaïm-chí aáy ñoái vôùi caùc phaùp cuõng khoâng sôû ñaéc, hoaëc laáy hoaëc boû, vì laáy boû khoâng theå coù ñöôïc. Phaïm-chí aáy cuõng khoâng öùc nieäm trí tueä, vì caùc phaùp töôùng voâ nieäm vaäy. Baïch Theá Toân! AÁy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy

coù theå töø bôø naøy ñeán bôø kia. Boà-taùt aáy khoâng chaáp thuû saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc, khoâng chaáp thuû heát thaûy phaùp, cho ñeán khoâng chaáp thuû caùc moân Ñaø-la-ni, Tam-muoäi. Vì khoâng chaáp thuû heát thaûy phaùp neân Boà-taùt aáy cuõng khoâng chaáp thuû Nieát-baøn; maø vì boån nguyeän tu Boán nieäm xöù, cho ñeán Taùm Thaùnh ñaïo phaàn chöa ñaày ñuû, vaø vì boån nguyeän chöùng Möôøi löïc, Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuûa Phaät chöa ñöôïc thaønh töïu. Vì côù sao? Vì Boán nieäm xöù aáy chaúng phaûi Boán nieäm xöù, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, chaúng phaûi Möôøi taùm phaùp khoâng chung, vì caùc phaùp aáy laø phi phaùp, cuõng chaúng phi phaùp. AÁy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng chaáp thuû töôùng saéc cho ñeán töôùng Möôøi taùm phaùp khoâng chung. LUAÄN: Hoûi: Trong ñaây vì nhaân duyeân gì maø noùi ñeán Tieân-ni Phaïm- chí? Ñaùp: Kinh naøy duøng caùc nhaân duyeân noùi veà phaùp khoâng, cho ñeán khoâng coù moät chuùt töôùng coù theå chaáp thuû. Loøng ngöôøi nghi ngôø laáy laøm laï khoâng tin, lyù aáy khoù thaáy, vì roát raùo voâ töôùng, theá neân Tu-boà-ñeà daãn chöùng trong Tieåu thöùa coøn coù noùi phaùp khoâng, huoáng gì ngöôøi tu haønh phaùp Ñaïi thöøa maø khoâng tin phaùp khoâng. Laïi nöõa, nhö Baø-la-moân San-nhaõ, gioûi bieát töôùng ngöôøi Nhaát thieát trí, thaáy Boà-taùt aên chaùo söõa, maø bieát Boà-taùt seõ thaønh Phaät ngaøy hoâm nay. Tieân-ni laø caäu cuûa Baø-la-moân aáy, tuoåi giaø, trí ñöùc, coù tieáng taêm lôùn, xuaát gia ñoïc roäng heát thaûy kinh saùch, tu taâm, ngoài thieàn, hoïc ñaïo. Baáy giôø muoán caàu trí tueä neân ñi ñeán nghò luaän ñöôøng. ÔÛ ñaây caùc Phaïm- chí noùi: Saùu thaày ngoaïi ñaïo ñeàu töï xöng Nhaát thieát trí. Baát-lan Ca-dieáp (Phuù-lan-na Ca-dieáp: Ruruna Kasapa) coù tieáng taêm lôùn, laø thaày cuûa ñaïi chuùng, ñeä töû oâng ta cheát, hoaëc lôùn hoaëc nhoû ñeàu khoâng noùi nôi hoï sinh ñeán, coøn ñeä töû cuûa naêm thaày ñaïo kia, cheát hoaëc nhoû hoaëc lôùn, ñeàu coù

noùi nôi sinh ñeán cuûa hoï. Phaät cuõng laø baäc Ñaïi sö, coù tieáng taêm lôùn, ñeä töû Ngaøi cheát, nhoû thì noùi choã hoï sinh ñeán, lôùn thì khoâng noùi choã hoï sinh ñeán. Tieân-ni nghe vaäy roài, vaøo luùc khaùc ñi ñeán choã Phaät, hoûi han xong, ngoài qua moät beân, baïch Phaät: - Phaät cho pheùp toâi thöa. Phaät baûo: - Tuøy yù oâng hoûi. Tieân-ni noùi: - Tröôùc ñaây coù laàn toâi ñi ñeán luaän nghò ñöôøng, cuøng caùc ngöôøi luaän nghò. Vaø ñem ñieàu xöa ñaõ nghe thuaät ñuû laïi vôùi Phaät, noùi tieáp: - Luùc aáy toâi suy nghó, phaùp cuûa Phaät noùi ngöôøi ñeä töû nhoû cheát roài coøn taùi sinh, ñeä töû lôùn khoâng taùi sinh, laáy gì laøm chaéc? Phaät baûo Tieân-ni: - Phaùp cuûa Ta saâu xa, vi dieäu, khoù hieåu, caùc oâng ñeâm daøi ñaém tröôùc caùi thaáy khaùc, ham muoán khaùc, giaùo phaùp khaùc, ñoái vôùi phaùp cuûa Ta, oâng khoâng theå choùng thaáy ñöôïc! Tieân-ni Phaïm-chí baïch Phaät raèng: - Taâm con kính Phaät, nguyeän xin thöông xoùt noùi Dieäu phaùp khieán cho con ngay taïi choã ngoài ñöôïc maét saùng, khoâng ñeå ñöùng daäy suoâng. Phaät hoûi Phaïm-chí: - YÙ oâng nghó sao? OÂng thaáy saéc aáy laø Nhö khöù chaêng? (Tathaøgata Trung Hoa dòch laø Nhö Lai hay Nhö khöù - ND). - Thöa khoâng. - Thoï, töôûng, haønh, thöùc laø Nhö khöù (Nhö lai) chaêng? - Thöa khoâng. - Trong saéc laø

Nhö khöù chaêng? - Thöa khoâng. - Trong thoï, töôûng, haøng, thöùc laø Nhö khöù chaêng? - Thöa khoâng. - Lìa ngoaøi saéc laø Nhö khöù chaêng? - Thöa khoâng. - Lìa ngoaøi thoï, töôûng, haønh, thöùc laø Nhö khöù chaêng? - Thöa khoâng. - OÂng laïi thaáy khoâng saéc, khoâng thoï, töôûng, haønh, thöùc laø Nhö khöù chaêng? - Thöa khoâng. - Neáu oâng theo caùc "phöông tieän khoâng" thaáy Nhö khöù thì coù neân

sinh taâm nghi raèng Phaät phaùp laáy gì laøm chaéc khoâng? - Thöa khoâng neân. Phaät baûo Tieân-ni: - Neáu ñeä töû Ta khoâng hieåu roõ phaùp aáy thì Ta noùi hoï coøn taùi sinh ñôøi sau, vì ngaõ maïn xöa nay coøn dö taøn. Neáu ñeä töû Ta hieåu roõ nghóa aáy, thì Ta khoâng noùi choã hoï taùi sinh, vì ngaõ maïn xöa nay khoâng coøn dö taøn. Tieân-ni nghe noùi nhö vaäy lieàn ñaéc ñaïo. Ñaéc ñaïo roài ñöùng daäy khoûi choã ngoài baïch Phaät raèng: - Con xin ñöôïc xuaát gia haønh ñaïo. - Töùc thôøi raâu toùc töï ruïng beøn thaønh Sa-moân, khoâng bao laâu chöùng ñöôïc A-la-haùn, vì töø nôi Phaät ñöôïc maét saùng khoâng hö doái vaäy. Kinh naøy luaän nghò, Tieân-ni tin töôûng, laø tin Phaät coù theå laøm cho oâng ñaéc ñaïo, aáy goïi laø baét ñaàu tin. Vaäy sau nghe Phaät phaù taâm chaáp ta, toâi, töø xöa laïi ñaây, thöôøng töï voâ ngaõ, voâ ngaõ neân caùc phaùp khoâng thuoäc veà ñaâu, nhö huyeãn nhö moäng, hö doái khoâng thaät, khoâng theå thuû laáy ñöôïc. Ñöôïc tín löïc aáy roài, vaøo thaät töôùng caùc phaùp, khoâng chaáp thuû saéc laø Nhö khöù, cho ñeán thöùc laø Nhö khöù. Hoûi: Côù sao Phaïm-chí ñeàu ñaùp khoâng vôùi Phaät? Ñaùp: Phaïm-chí voán laáy töôùng chung laøm ngaõ, nay Phaät moãi moãi hoûi rieâng, vì vaäy neân ñeàu ñaùp vôùi Phaät laø khoâng. Laïi nöõa, Phaïm-chí nghe ngöôøi ta hai loái noùi ngaõ: Hoaëc coù ngöôøi noùi Naêm uaån töùc laø ngaõ, hoaëc coù ngöôøi noùi lìa ngoaøi Naêm uaån rieâng coù ngaõ. Neáu Naêm uaån töùc laø ngaõ, thì khoâng coù ngaõ rieâng. Vì sao? Vì ngaõ laø moät, uaån laø naêm, moät khoâng laøm naêm, naêm khoâng laøm moät. Laïi nöõa, Naêm uaån töôùng voâ thöôøng sinh dieät, neáu Naêm uaån laø ngaõ, thì ngaõ lyù ñaùng cuõng sinh dieät; neáu ngaõ sinh dieät thì maát toäi phöôùc. Naêm uaån aáy töø nhaân duyeân hoøa hôïp sinh, khoâng töï taïi; ngaõ neáu nhö vaäy, thì duøng ngaõ laøm gì, vì noù khoâng töï taïi vaäy. Coù caùc sai laàm nhö theá neân khoâng ñöôïc noùi saéc Nhö khöù, thoï töôûng haønh thöùc Nhö khöù. Lìa ngoaøi naêm uaån, cuõng khoâng neân coù ngaõ, vì voâ töôùng. Hoaëc bieát, thaáy, laõnh thoï v.v... thì ñoù ñeàu laø töôùng Naêm uaån, chaúng phaûi töôùng ngaõ; ngöôøi trí laøm sao noùi lìa ngoaøi Naêm uaån maø coù ngaõ? Vì vaäy neân ñaùp khoâng. Neáu coù ngöôøi noùi coøn coù ngaõ rieâng, khoâng coù Naêm uaån, vieäc aáy khoâng ñuùng, ñeàu laø ñieân ñaûo phaân bieät thaáy laàm. Coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy neân bieát laø voâ ngaõ, ngaõ töùc laø Nhö khöù (Nhö Lai). Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, ñeàu ñoàng Nhö khöù, vì voâ chuû neân

phaùp cuõng khoâng thuoäc veà ñaâu. Laïi nöõa, Phaïm-chí suy caàu trí tueä ñaéc ñaïo, theo nôi Boán nieäm xöù caàu, ñeàu khoâng coù ñònh töôùng, nghóa laø quaùn naêm uaån nôi töï thaân laø noäi, quaùn naêm uaån nôi thaân ngöôøi laø ngoaïi, kia

ñaây goïi laø trong ngoaøi. Ba thöù trí tueä aáy khoâng ñaéc ñaïo, khoâng trí tueä cuõng khoâng ñaéc ñaïo. Laïi nöõa, noäi laø saùu nhaäp beân trong, ngoaïi laø saùu nhaäp beân ngoaøi. Laïi nöõa, noäi laø trí tueä naêng quaùn, ngoaïi goïi laø choã sôû quaùn. Tieân-ni bieát caùc quaùn ñeàu coù toäi loãi. Vì sao? Vì do söùc trí tueä beân trong neân cho caùc phaùp beân ngoaøi laø thöôøng, voâ thöôøng, coù, khoâng v.v... chöù chaúng phaûi phaùp ngoaøi coù ñònh töôùng. Neáu coù ñònh töôùng thì khoâng trí duïng. Laïi trí tueä aáy töø ngoaïi phaùp laøm nhaân duyeân phaùt sinh; töôùng ngoaïi phaùp khoâng nhaát ñònh, neân trí tueä cuõng khoâng nhaát ñònh. Nhö caùi caân vì vaät, vaät vì caùi caân, hai söï tieáp ñaõi nhau, neáu lìa vaät thì khoâng coù caân, lìa caân thì khoâng coù vaät. Trí khoâng löôøng keå goïi laø ñaéc ñaïo, phöông tieän ñaéc goïi laø ñöôïc Thaùnh ñaïo quaû. Laïi nöõa, löôïc noùi nghóa trí tueä thaät, ñoù laø khoâng thaáy noù nôi Naêm uaån beân trong, khoâng thaáy noù nôi naêm uaån beân ngoaøi, cuõng khoâng thaáy noù lìa naêm uaån, thaáy trí tueä aáy laø thaät. Laáy trí tueä voâ thöôøng quaùn Naêm uaån voâ thöôøng, trí tueä aáy do nhaân duyeân hoøa hôïp maø coù neân khoâng thaät. Chaáp tröôùc quaùn laø taø kieán, khoâng chaáp tröôùc laø ñaéc ñaïo, neáu töôùng voâ thöôøng laø thaät, thì vì sao chaáp tröôùc voâ thöôøng laïi khoâng ñaéc ñaïo? Vì vaäy, neân heát thaûy trong ngoaøi khoâng thaáy trí tueä nhaát ñònh. Neáu lìa voâ thöôøng quaùn laø ñaéc ñaïo, thì heát thaûy phaøm phu cuõng neân ñaéc ñaïo, vì vaäy neân noùi lìa trí tueä, aáy cuõng khoâng ñöôïc gì. Baáy giôø, Phaïm-chí laáy trí tueä ñoái vôùi heát thaûy phaùp taâm ñöôïc xa lìa, ñoái vôùi trí tueä cuõng laïi xa lìa. Heát thaûy taø kieán chaáp thuû töôùng veà ngaõ kieán v.v... ñeàu döùt saïch, cuõng chaúng töø voâ trí ñaéc. Baáy giôø, Phaïm-chí hoan hyû, quaùn taùnh töôùng voâ löôïng phaùp, Phaät thaät laø Ñaïi sö! Khoâng boû laø vì caùc phaùp ñeàu coù söùc trôï ñaïo. Khoâng laáy laø vì thaät töôùng caùc phaùp roát raùo khoâng, khoâng sôû ñaéc. Laïi nöõa, vì caùc phieàn naõo kieát söû ñieân ñaûo hö doái neân khoâng coù gì boû, chæ bieát caùc phaùp töôùng nhö thaät, khoâng töôùng khoâng öùc nieäm; aáy goïi laø Boà-taùt Ba-la-maät khoâng laáy khoâng boû, goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng qua bôø naøy bôø kia. Töôùng theá gian töùc laø töôùng Nieát-baøn, töôùng Nieát-baøn töùc laø töôùng theá gian, nhaát töôùng voâ töôùng. Neáu bieát nhö vaäy neân tòch dieät, vì chöa ñaày ñuû caùc coâng ñöùc neân khoâng dieät, vì löïc boån

nguyeän ñaïi töø-bi neân khoâng dieät. Tuy caàu Phaät ñaïo maø ôû nôi phaùp aáy cuõng khoâng coù töôùng toát xaáu vaø töôùng laáy boû. Vì vaäy, phi phaùp cuõng phi phi phaùp, aáy goïi laø Boà-taùt tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng chaáp thuû heát thaûy töôùng.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.